

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 318/2025 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om allemansrätten för utländska bärplockare

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 318/2025 rd undertecknat av riksdagsledamot Anne Kalmari /cent:

Har man för avsikt att ändra bärlagen och

borde allemansrätten slopas för utländska plockare?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Tillvaratagandet av naturprodukter på industriell nivå i Finland har sedan 2005 i hög grad varit beroende av inbjudna plockare från Thailand. Plockarna har under årens lopp fallit offer för grova brott (människohandel) och utnyttjande. Senast i september 2025 dömdes en bärföretagare till ovillkorligt fängelse för grov människohandel. Antalet brottsoffer uppgick till över 50 plockare. I februari 2025 trädde en ändring av lagen om villkor för tredjelandetsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning (907/2017, säsongsanställningslagen) och statsrådets förordning om de branscher inom jord- och skogsbruk samt turism som innefattar säsongsbunden verksamhet (966/2017, säsongsanställningsförordningen) i kraft, enligt vilken plockare från tredjeländer ska ansöka om tillstånd för säsongsarbete för att kunna arbeta som plockare av skogsbär i Finland. För att få detta tillstånd krävs ett anställningsförhållande i Finland och lagen om den rättsliga ställningen för utlänningar som plockar naturprodukter (487/2021, bärlagen) tillämpas således inte på dessa plockare parallellt med arbetslagstiftningen.

I den finska lagstiftningen finns dock inga bestämmelser som stipulerar att ett visst rättsförhållande är eller inte är ett anställningsförhållande, utan en bedömning görs genom att man granskar huruvida kriterierna för anställningsförhållande uppfylls (1 § 1 momentet i arbetsavtalslagen (55/2001)). Det finns inte heller några bestämmelser om att någon viss verksamhet måste organiseras i form av ett anställningsförhållande eller att den inte får organiseras så.

Utlänningar som redan vistas i Finland på någon annan grund än tillstånd för säsongsarbete kan även i fortsättningen plocka bär och sälja dem till företag och på så sätt komplettera sin utkomst även självständigt utan ett anställningsförhållande. Om de omfattas av tillämpningsområdet för bärlagen, ger den dem fortfarande ett minimiskydd. Man har visserligen också observerat brister

i bärlagen, till exempel att man vid bedömningen av tillförlitligheten inte i tillräcklig utsträckning kan beakta misstankar om utnyttjande. Företag som förbundit sig till ansvarsfull verksamhet kan dock i allt högre grad anställa plockare för att förbättra deras ställning.

När lagen om säsongsarbete ändrades identifierades dock också behovet av att följa upp behoven av att ändra bärlagen eller att senare till och med överväga en upphävning av den, om lagen skulle visa sig vara onödig i det nya läget. Dessutom är avsikten att följa upp hur man genom lagändringen lyckats bekämpa utnyttjandet. Myndighetssamarbete har bedrivits under hela skördeperioden och avsikten är att ärendet ska bedömas grundligare för första gången efter periodens slut. I ljuset av den myndighetsinformation som nu erhållits verkar det redan som om situationen för plockare som arbetat i anställningsförhållande är bättre än tidigare då de omfattades av bärlagens tillämpningsområde. Det är ändamålsenligt att åter ta upp eventuella behov av ändringar av bärlagen efter att man fått erfarenhet av praxis enligt den nya lagen under flera perioder.

Allemansrätten är allmän och tillkommer alla som vistas i Finland, oberoende av medborgarskap. Den är oberoende av vem som utövar rätten, i vilket syfte den utövas eller vem som är ägare till mark- och vattenområdet i fråga. Således har inte heller det huruvida man handlar i kommersiellt syfte i sig någon inverkan på förutsättningarna för allemansrätten. Vid bedömningen av om det är tillåtet att handla med stöd av allemansrätten är den avgörande faktorn huruvida verksamheten medför mer än ringa olägenheter för markägaren, markanvändningen eller naturen.

En begränsning av allemansrätten, till exempel bärplockning på basis av medborgarskap, skulle strida mot de grundläggande fri- och rättigheterna i grundlagen som gäller jämlikhet och rörelsefrihet. Att avskaffa allemansrätten för utländska bärplockare skulle inte vara en proportionerlig eller ändamålsenlig lösning på de missförhållanden som råder i den kommersiella bärplockningen.

Helsingfors 16.10.2025

Arbetsminister Matias Marttinen